

Til: Fakulteter
Sentre
Museer
Studentparlamentet

Dato: 10.1.2012
Saksnr.: KIRSTIMO

Informasjon om det norske karaktersystemet

Vedlagt følger brev fra Kunnskapsdepartementet (KD) og Universitets- og høyskolerådet (UHR) vedrørende det norske karaktersystemet. Vi ber om at brevene gjøres kjent for alle som jobber med sensur og karaktersetting.

Retningslinjer for det nasjonale karaktersystemet

Brev av 14. desember 2011 fra KD til universiteter og høyskoler redegjør for hvordan det norske karaktersystemet fungerer.

Brevet inneholder intet substansielt nytt, men det gir grunnleggende og viktig informasjon til alle som arbeider med sensur og karaktergiving. KD understreker blant annet at bokstavkarakterskalaen er en absolutt skala basert på generelle karakterbeskrivelser, og at det ikke eksisterer noe krav eller ønske om at karakterene skal normalfordeles.

Felles retningslinjer for sensur av mastergradsoppgaver innenfor MNT-fagene

Brev av 25. november 2011 fra UHR til medlemsinstitusjonene.

I 2009 henstilte UHR til fagrådene, fakultetsmøtene m.fl. om å utarbeide fagspesifikke karakterbeskrivelser for mastergradsoppgaver, som et tiltak for i større grad å benytte hele karakterskalaen, samt at skalaen skal forstås og benyttes på lik måte på tvers av institusjonene. Dette er nå gjennomført for MNT-fagene (matematisk-naturvitenskapelige og teknologiske fag) av en arbeidsgruppe nedsatt av Nasjonalt fakultetsmøte for realfag og Nasjonalt råd for teknologisk utdanning. Arbeidet omfatter 3 hovedområder:

1. Generiske karakterbeskrivelser for mastergradsoppgaver
2. Sensor og veiledervurdering
3. Standardisert sensurskjema basert på de nye karakterbeskrivelsene

Seksjon for studieadministrative tjenester
Kontoradr.: Lucy Smiths hus, 3. et.,
Problemveien 7, 0313 Oslo

Telefon: 22 85 78 44
Telefaks: 22 85 44 59
postmottak@admin.uio.no
<http://www.uio.no/om/organisasjon/adm/sta/index.html>

For mer informasjon om arbeidet med felles retningslinjer for MNT-fagene er tilgjengelig via UHRs nettsider om Karaktersystemet, se <http://www.uhr.no/index.php?objectId=3899&method=contents>

UHR, samt KD i sitt brev av 14. desember 2011, henstiller andre fagområder til å utarbeide tilsvarende systemer som MNT-fagene. Studirektøren anbefaler at fakultetene tar saken opp i sine respektive fakultetsmøter. De felles retningslinjene er et godt eksempel på hvordan nasjonal samordning av karaktererbruk kan gjennomføres.

Med hilsen

Monica Bakken
studiedirektør

Hege B. Pettersen
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved UiO i tråd med UiOs reglement for elektronisk godkjenning.

Vedlegg:

- 1 Retningslinjer for det nasjonale karaktersystemet
- 2 Felles retningslinjer for sensur av masterarbeider/- oppgaver innenfor MNT-fagene

Kopi til: FA

Saksbehandler: Kirsti Margrethe Mortensen, 22857834, k.m.mortensen@admin.uio.no

Vedlegg 2
2008/3757

DET KONGELEGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Universitet og høyskolar

Dykkar ref

Vår ref
201005309-/ELI

Dato
14.12.2011

Retningslinjer for det nasjonale karaktersystemet

Vi viser til brev frå departementet av 10. mai 2004 med retningslinjer for det nasjonale karaktersystemet.

Det nasjonale karaktersystemet følger av universitets- og høyskoleloven § 3-9 sjette ledd, som seier at universitet og høyskolar skal bruke den same karakterskalaen for vurdering av prestasjonane til ein kandidat – ein skala frå A til F, med fem trinn (A-E) for bestått og F for ikkje bestått. Alternativt kan vurderingsuttrykket vere bestått – ikkje bestått.

Etter innføringa av det nye karaktersystemet har Universitets- og høyskolerådet (UHR) i samarbeid med institusjonane og det nasjonale rådssystemet arbeidd med å koordinere bruken av karakterskalaene. Departementet vil gje uttrykk for at det er fornøgd med dette arbeidet og at universitets- og høyskolesektoren er komen langt i retning av ei felles forståing av bruken av karaktersystemet. Det er likevel behov for vidare samordning, og departementet vil her etter samråd med UHR oppdatere og presisere retningslinjene med utgangspunkt i erfaringane frå arbeidet med nasjonal samordning.

Departementet er kjent med at det i sektoren har vore ein diskusjon om det ved bruk av bokstavkarakterskalaen skal vere «normalfordeling» innafor større grupper av studentar. Det har mellom anna vore vist til den relative skalaen innafor ECTS-systemet. Departementet viser her til brevet av 10. mai 2004 der det var understreka at det ikkje eksisterer noko førehandsgitt fordeling av karakterar som noko eksamens- eller studiekull skal pressast inn i.

Den relative ECTS-skalaen er i nokre samanhengar blitt oppfatta som ei europeisk norm

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Kontoradresse
Akersg. 44

Telefon 22 24 90 90*
postmottak@kd.dep.no
www.kunnskapsdepartementet.no
Org no. 872 417 842

Universitets- og høyskoleavdelinga
Telefon 22 24 77 01
Telefaks 22 24 27 33

Sakshandsamar
Elisabeth Solberg
22 24 76 86

for karakterfordelingar. ECTS-skalaen har derimot vore meint som ein skala som ein kunne omsetje ulike nasjonale skalaer til. I praksis har det vist seg vanskeleg, og i 2009-versjonen av ECTS Users' Guide vart det fastslått at ECTS-skalaen var for vanskeleg å bruke. I staden vart det tilrådd å innføre karaktertabellar som viser den faktiske karakterfordelinga på program og emne. Denne tilrådinga er følgt opp av UHR, og det blir arbeidd med å innarbeide data om karakterfordeling i vitnemål og karakterutskrifter henta direkte frå studentsystemet. Dette vil gje viktig tilleggsinformasjon om korleis karakterskalaen blir brukt.

Grunnprinsippa for bruken av det nasjonale karaktersystemet slik dei var formulerte i brev av 10. mai 2004 gjeld framleis, og dei blir siterte nedanfor:

1. *Karaktersettingen skal ta utgangspunkt i den verbale beskrivelse som er gitt av prestasjoner på de enkelte nivåene, der karakteren C skal gi uttrykk for en jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder og karakteren A for en fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Den verbale beskrivelsen må forstås med referanse til anerkjente faglige standarder for det aktuelle studiet og de kunnskapsmål som er satt for det enkelte program eller emne. Kravene vil naturlig stige fra lavere til høyere studienivå. Det eksisterer således ingen forhåndsgitt fordeling av karakterer som noe eksamens- eller studiekull skal "presses" inn i.*
2. *Skillet mellom bestått karakter og ikke bestått skal beskrives som absolutte krav. Kriterier for bestått karakter skal gjenspeile faglig ^{utvikling} mestrings i emnet, tilpasset det aktuelle studienivå. Kravene til bestått skal ikke gjøres avhengig av endringer i studentenes forutsetninger for å gjennomføre emnet.*

Grensen mellom bestått og ikke bestått kan settes høyere enn grensen mellom E og F der en kun benytter uttrykkene bestått/ikke bestått og ikke den graderte skalaen.
3. *Den enkelte student skal i utgangspunktet vurderes opp mot hele skalaen, uansett nivå (bachelor/master) og seleksjonsprosess, for å skjelne gode fra mindre gode prestasjoner og rangere studentene innbyrdes.*

Karakterfordelinga på masternivå

I dei årlege karakterrapportane frå UHR og på karakterkonferansane er det peika på at karakterskalaen blir brukt vesentleg annleis på masternivå, særleg på masterarbeid, enn på andre emne. Det synest også å vere store skilnader mellom fagområde, der særleg juridiske fag og økonomisk-administrativ utdanning skil seg ut med svært høge delar som får karakterane A og B.

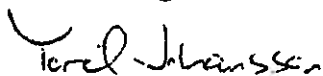
Det er peika på fleire forhold som påverkar dette, men departementet vil vise til føresetnaden om at krava vil stige frå lågare til høgare studienivå og vil understreke at det er viktig å ha eit særleg søkjelys på bruken av karakterskalaen på masterarbeid. Departementet viser til at UHR har tilrådd å innføre eigne karakterforklaringar på dette

nivået. Dette er gjennomført innafor ei rekkje fag og innafor realfag og teknologiske fag er det laga felles karakterforklaringar og retningsliner for karaktersetting på masterarbeid innafor heile fagområdet. Dette bør vurderast også innafor andre fagområde med sikte på å få til ei god samordning.

Vidare arbeid

Departementet er kjent med at UHR har vedteke å innføre eit nytt opplegg for karakterundersøkingar og rapportering frå og med 2012. Det er viktig at dette arbeidet blir følgt opp ved institusjonane og i det nasjonale rådssystemet.

Med helsing

Toril Johansson (e.f.)
ekspedisjonssjef

Anne Grøholt
avdelingsdirektør

Kopi:

Universitets- og høgskolerådet

Vedlegg 3

Til: Fakulteter
Sentre
Museer
Studentparlamentet

Dato: 14.12.2011
Saksnr.: 2008/3757KIRSTIMO

**Felles retningslinjer for sensur av mastergradsoppgaver innenfor MNT-fagene.
En suksessoppskrift for bedre studiekvalitet.**

Vi viser til vedlagte brev av 25. november 2011 fra Universitets- og høyskolerådet (UHR) til medlemsinstitusjonene.

Undersøkelser av karakterfordelinger, både nasjonalt og ved UiO, har vist at bokstavkarakterskalaen som ble innført i forbindelse med Kvalitetsreformen i 2003 ikke er benyttet helt etter intensjonen. Karaktergivning skal i henhold til § 6,1 i Forskrift om studier og eksamener ved UiO gis ut fra generelle og absolutte kriterier i en kvalitativ skala hvor hele skalaen skal benyttes. I stedet viser det seg at sensorene, og da spesielt på mastergradsoppgaver, hovedsaklig benytter karakterene A og B. I enkelte fag er det opp til 80 prosent av studentene som oppnår A eller B på sine mastergradsoppgaver.

I 2009 henstilte UHR til fagrådene, fakultetsmøtene m.fl. om å utarbeide fagspesifikke karakterbeskrivelser for mastergradsoppgaver, som et tiltak for i større grad å benytte hele karakterskalaen, samt at skalaen skal forstås og benyttes på lik måte på tvers av institusjonene. Et slikt omfattende arbeid er nå gjennomført for MNT-fagene (matematisk-naturvitenskapelige og teknologiske fag) av en arbeidsgruppe nedsatt av Nasjonalt fakultetsmøte for realfag og Nasjonalt råd for teknologisk utdanning. Arbeidet omfatter 3 hovedområder:

1. Generiske karakterbeskrivelser for mastergradsoppgaver
2. Sensor og veiledervurdering
3. Standardisert sensurskjema basert på de nye karakterbeskrivelsene

Mer informasjon om dette arbeidet er tilgjengelig via UHRs nettsider om Karaktersystemet, <http://www.uhr.no/index.php?objectId=3899&method=contents>

UHR henstiller andre fagområder til å utarbeide lignende systemer, en henstilling studiedirektøren ved UiO herved slutter seg til.

Med hilsen

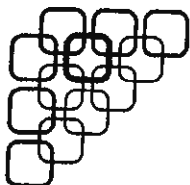
Hege B. Pettersen
seksjonssjef

Kirsti Margrethe Mortensen
seniorkonsulent

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved UiO i tråd med UiOs reglement for elektronisk godkjenning.

Kopi til: FA

Saksbehandler: Kirsti Margrethe Mortensen, 22857834, k.m.mortensen@admin.uio.no

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET

The Norwegian Association of Higher Education Institutions

UHRs fagstrategiske enheter og fagråd
UHRs medlemsinstitusjoner

Deres referanse:

Vår referanse:
09/222-14

Vår dato:
25.11.2011

Felles retningslinjer for sensur av masterarbeider/- oppgaver innenfor MNT-fagene – et eksempel til etterfølgelse

Siden bokstavkarakterskalaen ble innført, har vi i mange fagmiljøer sett en skjev fordeling av karakterer på masterarbeider/- oppgaver, med overvekt av karakterene A og B. I 2009 gikk det ut en henvendelse til miljøene med henstilling om å utarbeide fagspesifikke karakterbeskrivelser for masterarbeider/ og -oppgaver. Målet var å oppnå en bedre fordeling av karakterene.

I 2010 nedsatte Nasjonalt fakultetsmøte for realfag (NFmR) og Nasjonalt råd for teknologisk utdanning (NRT) en felles arbeidsgruppe med mandat å utarbeide felles, anbefalte retningslinjer for sensur av masterarbeider/- oppgaver innenfor MNT-fagene og utarbeide forslag til

- generiske karakterbeskrivelser for masterarbeider/-oppgaver
- sensor-/veiledervurdering
- standardisert sensurskjema basert på de nye karakterbeskrivelsene.

Arbeidsgruppen som var satt sammen av representanter fra NFmR og NRT, og ledet av professor Carl Henrik Gørbitz (UiO), leverte sitt arbeid i januar 2011. Dette ble oversendt UHR i juni i år, etter en høringsrunde i fagmiljøene. I oversendelsesbrevet blir UHR bedt om å bistå med implementering av retningslinjene.

Saken ble behandlet i UHRs utdanningsutvalg 20. september. Utdanningsutvalget mener at NFmR og NRT har utført et viktig arbeid for å harmonisere karakterbruk innenfor MNT-fag, til etterfølgelse for andre fagmiljøer og UHR-organer.

Retningslinjene ble presentert på UHRs karaktersamling 28. oktober i år. Rapport fra arbeidsgruppen, og tilhørende vedlegg, kan lastes ned via denne lenken:
<http://www.uhr.no/index.php?objectId=3899&method=contents>

Vi håper dette arbeidet kan være til inspirasjon og oppfordrer fakultetsmøter og råd til å utarbeide felles karakterbeskrivelser for egne fagområder.

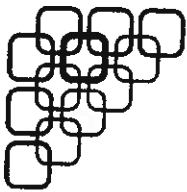
Vennlig hilsen

Olgunn Ransedokken
leder UHRs utdanningsutvalg

Ellen Birgitte Levy
seniorrådgiver

Kopi:
Kunnskapsdepartementet
NOKUT

Til nasjonale dekanmøter, fakultetsmøter, råd, profesjonsråd og fagråd

Deres referanse:

Vår referanse:
11/285-1

Vår dato:
22.11.2011

Skisse til opplegg for karakterundersøkelser i 2012-2016 - ber om respons

UHR har gjennomført årlige karakterundersøkelser i perioden 2004-2010. Etter et års rapporteringspause vil fagmiljøene bli bedt om å delta i en ny runde undersøkelser i perioden 2012-2016. Hvert fagområde vil da være gjenstand for undersøkelse én gang i løpet av perioden.

Vi oversender med dette en skisse til gruppering av fagområder, rekkefølge for rapportering og problemstillinger for undersøkelsene. De nasjonale rådsorganene blir bedt om å gi tilbakemelding om egne fag/fagområder til UHR innen 15. 01. 2012.

I karakterrapporten for 2010 ble det foreslått at utdanningene grupperes etter fagområder slik at karakterpanelene foretar undersøkelser hvert 5. år. Undersøkelsene kan da være grundigere og mer målrettet enn i de årlige rapportene som til nå er blitt utarbeidet. Det bør utarbeides fellesrapporter for fagområdene, som kan være grunnlag for diskusjoner på tvers av fag og institusjoner. Fellesrapportene kan også inngå som tema på karaktersamlingene. I rapporten forutsettes det at grupperingen av utdanningene under fagområder, og rekkefølgen, fastlegges i samråd med de nasjonale organene.

Nærmere beskrivelse av opplegget og mal for rapportering blir sendt ut av UHR i februar 2012.

Gruppering av fagområder

Innenfor det nasjonale rådssystemet er det 15 sentrale rådsorganer med et ulikt antall karakterpanel. Totalt er det 52 karakterpanel. Gruppering av utdanningene kan både ta utgangspunkt i faglig sammenheng og hvor omfattende fagområdene er.

Rapportene fra områdeundersøkelsene bør være ferdig innen 1. desember samme år, første gang i 2012. Rapportene bør behandles i de nasjonale rådsorganene og ved institusjonene, og sammendrag bør innarbeides i nasjonal karakterrapport.

Forslag til gruppering og rekkefølge:

Ar 1, frist 1.12.2012
• Økonomisk-administrativ utdanning
• Samfunnsvitenskaplige fag
Ar 2, frist 1.12.2013
• Medisin
• Odontologi
• Helse- og sosialarbeiderutdanning
• Psykologiutdanning
• Farmasi
Ar 3, frist 1.12.2014

• Idrett
• Lærerutdanning
Ar 4, frist 01.12.2015
• Teknologiutdanning
• Realfag
• Juridiske fag
Ar 5, frist 1.12.2016
• Humanistiske fag
• Arkitektur- og landskapsarkitekturutdanning
• Designutdanning

*Innenfor hvert enkelt fagområde kan det være flere karakterpanel.

Problemstillinger

Følgende problemstillinger bør kunne inngå i undersøkelsene:

- Valg av karakterskala, bokstavkarakterskalaen eller bestått – ikke bestått
- Forholdet mellom bokstavkarakterskalaen og bestått – ikke bestått (gjelder særlig helsefag, men også en god del andre områder), særskilt vurdering av karakteren F i forhold til minstekravet for bestått
- Bruken av karakterskalaen på masterarbeid. Undersøkelse av inntil 10 masterarbeider
- Erfaringene med fagspesifikke karakterbeskrivelser for masterarbeider
- Vurdering av veileders plass i eksamenskommissjonen
- Bruken av karakterskalaen på bachelorarbeid eller tilsvarende innleveringsarbeid. Undersøkelse av inntil 15 oppgaver
- Bruken av karakterskalaen på skoleeksamen. Inntil 15 oppgaver
- Bruken av karakterskalaen i forhold til kvalifikasjonsrammeverket
- Oppfølging ved institusjonene og i de nasjonale rådsorganene
- Andre aktuelle problemstillinger innen faget/fagområdet

Vennlig hilsen

Ola Stave
generalsekretær

Ellen Birgitte Levy
seniorrådgiver

Kopi til:
UHRs medlemsinstitusjoner

Vedlegg: Bakgrunnsinformasjon

Vedlegg

Bakgrunnsinformasjon

Ved innføringen av bokstavkarakterskalaen i 2003 ble det tatt initiativ til å opprette nasjonale karakterpaneler (da kalt referansepaneler). Karakterpanelene ble opprettet i samarbeid med institusjonene og de nasjonale rådsorganene. Formålet var å få en nasjonal koordinering og å utvikle en felles forståelse av hvordan karakterskalaene, bokstavkarakterskalaen A-F og skalaen bestått – ikke bestått, skal brukes på tvers av fag og institusjoner og på de forskjellige fagnivå.

Rapportene fra karakterpanelene har vært analysert av en arbeidsgruppe under UHR (analysegruppen), som i perioden 2005-2010 har utarbeidet 6 nasjonale karakterrappporter. UHR har i perioden 2007-2011 også arrangert årlige karakterkonferanser. Dette arbeidet har bidratt til større grad av felles forståelse av bruken av karaktersystemet, men informasjonsbehovet og analysebehovet er fremdeles til stede. .

Det har vært vurdert om ansvaret for å koordinere bruken av karakterskalaene burde overføres til det generelle kvalitetssystemet ved institusjonene og i nasjonale rådsorganer, og dette ble anbefalt i karakterrappporten for 2009. UHRs utdanningsutvalg har imidlertid kommet til at arbeidet med harmonisering av karakterbruken bør fortsette i fakultetsmøter, fagråd, nasjonale råd og profesjonsråd, og at analysegruppen bør være en pådriver i dette arbeidet. Arbeidet bør kobles tett til institusjonene og karakterpanelene slik at spørsmål omkring karakterbruken tas opp på lokalt, slik det allerede er ved mange av institusjonene.

Arbeidet med karakterundersøkelser og rapportering er tidkrevende. I karakterrapporten for 2010 ble det foreslått at utdanningene grupperes etter fagområder slik at karakterpanelene foretar undersøkelser hvert 5. år. Undersøkelsene kan da være grundigere og mer målrettet enn i de årlige rapportene som til nå er blitt utarbeidet. Det bør utarbeides fellesrapporter for fagområdene, som kan være grunnlag for diskusjoner på tvers av fag og institusjoner. Fellesrapportene kan også inngå som tema på karakterkonferansene.

Det forutsettes at grupperingen av utdanningene under fagområder og rekkefølgen fastlegges i samråd med de nasjonale organene.

UNIVERSITETET I OSLO

DET JURIDISKE FAKULTET

Vedlegg 5

Sensorene for masteroppgaver

Det juridiske fakultet
Prodekan for studier

Postboks 6706 St. Olavs plass
0130 Oslo

Besøksadresse: Karl Johans gate
Domus Biblioteca

Telefon: 22 85 97 85

Telefaks: 22 85 94 20

E-post: marit.halvorsen@jus.uio.no

Dato: 5/11 2010

Deres ref.:

Vår ref.:

Karaktergivning ved sensur av masteroppgaver

UH-loven § 3-9 fastsetter en felles karakterskala for hele universitets- og høyskolesektoren. Hva skalaen innebærer fremgår av Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo, § 6, Instruks for eksamen og sensur § 3-6.6 og Reglement for masteroppgaver i masterstudiet i rettsvitenskap se:

<http://www.uio.no/admhb/reglhb/studier/studier-eksamen-grader/forskr-studier-eks.xml#para6>

http://www.jus.uio.no/ansatte/reglement/instrukser/instruks_for_eksamen_og_sensur.html#_3-6

http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUR5030/reglement/vedlegg_emnebeskrivelse_masteroppgaver_JUR5030_5060.html

Karakterene skal ikke normalfordeles. Dette medfører at det utelukkende er kvalitative kriterier som skal legges til grunn. I den forbindelse finner jeg grunn til å henlede oppmerksomheten til de utfyllende retningslinjenes siste del, hvor det fremgår at de to beste karakterene (A og B) tilsvarer laud etter 2.75-skalaen, mens C er en god haud.

Dette impliserer at ordvalget i den generelle betegnelsen og den generelle kvalitative beskrivelsen av vurderingskriteriene for karakteren A, «Fremragende», kan gi assosiasjoner i retning av en kvalitet på besvarelsen som ikke tar høyde for at A er ment å betegne de utmerkede prestasjoner, men flere enn dem som etter den gamle laud-skalaen ville fått en "fremragende" karakter.

Ved vurdering av spesialoppgaver vil det arbeidet som er nedlagt av studenten og den veiledningen som er gitt underveis medføre at det vil være forholdsvis sjelden at oppgaven har vesentlige mangler. Dette, sett i sammenheng med at en utmerket besvarelse vil kvalifisere til karakter A, medføre at det ikke vil være overraskende om hovedtyngden av de karakterer som gis ligger i spennet A til C. Det skal likevel understrekes at hele skalaen kan brukes.

Vennlig hilsen

Marit Halvorsen
prodekan for studier